

Допомога Групи Світового банку Україні в період війни та відновлення країни

В. Колосова, відділ нових викликів

Проаналізовано фінансову підтримку, мобілізовану Світовим банком для України після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації, а також визначено шляхи та напрями збільшення обсягів кредитних та грантових ресурсів для України від Групи Світового банку.

Висновки

1. У період повномасштабної війни зовнішня фінансова допомога спрямується на підтримку функціонування державного сектору економіки України, сприяє збалансуванню валютно-фінансової позиції країни.
2. У 2022 р. уряд України отримав 31,1 млрд дол. США зовнішнього фінансування для наповнення державного бюджету, у т. ч. 14,3 млрд дол. США – у вигляді грантів та 16,8 млрд дол. США – кредитного фінансування.
3. Основними кредиторами України стали Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, уряди Канади, Великої Британії, Японії, Франції, Нідерландів та Італії.

Співпраця України з Групою Світового банку після 24 лютого 2022 р.

У 2022 р. Україна відзначила 30 років співпраці з Групою Світового банку. Свого часу, 3 вересня 1992 р. відбулося підписання статей Угоди Міжнародного банку реконструкції та розвитку, що стало одним із переломних моментів у розвитку фінансової системи країни. Україна стала 167-м членом Світового банку.

Україна є членом усіх п'яти структур Групи Світового банку: Міжнародного банку реконструкції та розвитку (IBRD), Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Міжнародної асоціації розвитку (IDA), Багатосторонньої агенції з гарантування інвестицій (MIGA) та Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ICSID).

Сьогодні підтримка Світового банку має особливе значення для України, оскільки перед фінансовою системою постав ключовий виклик: забезпечення всіх

першочергових та пріоритетних видатків в умовах значного зменшення доходів держбюджету через повномасштабні воєнні дії.

Наразі міжнародна допомога важлива для забезпечення повноцінного функціонування фінансової системи України, фінансування першочергових соціальних видатків та підтримки економіки. Світовий банк з перших днів широкомасштабної війни РФ проти України забезпечив безпрецедентну підтримку нашої держави. Так, у березні 2022 р., у надзвичайно короткі строки, було затверджено додатковий пакет підтримки для України в розмірі понад 500 млн євро, які були спрямовані до загального фонду державного бюджету на покриття нагальних соціальних та гуманітарних витрат.

З метою надання підтримки Україні під час війни Світовий банк створив новий ефективний фінансовий механізм на безповоротній основі – Цільовий фонд багатьох донорів. Завдяки цьому вдалося залучити грантові кошти від США, Великої Британії, Данії, Нідерландів, Австрії, Норвегії, Литви, Латвії та Ісландії.

Від початку вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р. Група Світового банку працює з міжнародними партнерами над мобілізацією коштів, які швидко надходять до бюджету й допомагають українському уряду підтримувати надання ключових державних послуг.

Станом на січень 2023 р. Світовий банк мобілізував понад 18 млрд дол. США екстреного фінансування, зокрема й у зобов'язаннях та гарантіях донорів, щоб допомогти подолати руйнівні наслідки війни для населення України та її економіки. Понад 16,4 млрд дол. США із цього фінансування вже надійшли до України (*див. додаток*).

Попередні домовленості із західними партнерами на 2023 р. передбачають, що до державного бюджету України буде спрямовано 37 млрд дол. США офіційного фінансування, у т. ч. грантів – 18 млрд дол. США, кредиту від ЄС – 18 млрд євро, також 2 млрд дол. США від Світового банку з метою задоволення нагальних потреб швидкого відновлення та здійснення післявоєнної реконструкції.

Проект «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE) став головним фінансовим інструментом Світового банку для України й надав змогу іншим міжнародним донорам об'єднати свої зусилля із надання швидкої, адресної та прогнозованої підтримки.

У серпні 2022 р. проєкт PEACE залучив грант від Сполучених Штатів Америки в розмірі 4,5 млрд дол. США¹. Допомога Україні з боку країн-донорів триває. Так, 30 вересня 2022 р. в рамках PEACE мобілізовано додаткові 530 млн

¹ *Див.*: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/08/08/world-bank-mobilizes-4-5-billion-in-additional-financing-for-vital-support-to-ukraine>

дол. США у вигляді кредитних гарантій від Великої Британії та Королівства Данії² та ще 4,5 млрд дол. США у вигляді додаткового грантового фінансування, схваленого в листопаді 2022 р. та наданого урядом Сполучених Штатів³.

Світовий банк 20 грудня 2022 р. оголосив, що надасть додаткове фінансування у вигляді позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) в розмірі 500 млн дол. США. Ця сума підтримана гарантіями Великої Британії та мобілізована в рамках проєкту PEACE⁴.

Додаткові 500 млн дол. США кредитних коштів МБРР на реалізацію проєкту PEACE допоможуть урядові України у фінансуванні видатків, пов'язаних з виплатою допомоги сім'ям з дітьми, заробітної плати державним службовцями, комунальних платежів. Надзвичайно важливо забезпечити збереження цих державних послуг під час війни, щоб мінімізувати втрати людського капіталу й забезпечити відновлення країни та її економіки після війни.

Проєкт «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (HEAL Ukraine)» створений для того, щоб покращити й зміцнити систему первинної медичної допомоги, задовольнити зростаючі у воєнний час потреби в наданні послуг, пов'язаних із покращенням психічного здоров'я громадян, відновити й посилити надання послуг у лікарнях, які мають обмежені можливості, підтримувати розвиток потенціалу ключових закладів охорони здоров'я. Початкове фінансування проєкту включає кредит МБРР в розмірі 100 млн євро, який забезпечений гарантією уряду Іспанії, та грант Глобального фонду з фінансування програм для жінок, дітей та підлітків (GFF) у розмірі 10 млн дол. США. Очікується, що загальний обсяг фінансування проєкту зросте до 500 млн дол. США, починаючи з гранту в 10 млн дол. США від Цільового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF).

Довідково. Проєкт спільно зі Світовим банком втілює в життя МОЗ України. Він ураховує чітке бачення нагальних потреб сектору охорони здоров'я урядом України, Світовим банком та іншими партнерами з розвитку.

Світовий банк 16 грудня 2022 р. оголосив про створення багатостороннього трастового фонду для підтримки уряду України у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення критично важливих потреб держави в умовах війни та подальше

² Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/09/30/world-bank-mobilizes-additional-530-million-in-support-to-ukraine>

³ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/11/22/world-bank-mobilizes-additional-4-5-billion-for-ongoing-assistance-to-ukraine>

⁴ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/12/20/world-bank-approves-financing-package-totaling-610-million-to-address-urgent-needs-in-ukraine>

відновлення країни⁵.

Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF), керівництво яким здійснюватиме Світовий банк, стосується скоординованого механізму фінансування та підтримки діяльності українського уряду щодо виконання державних функцій та надання адміністративних послуг, здійснення заходів допомоги населенню, а також планування й реалізації програми відбудови та реформ в Україні.

Після оголошення зобов'язання уряду Швейцарії щодо установчого внеску та внесків урядів Австрії, Ісландії, Литви, Нідерландів, Норвегії та Швеції початкова загальна сума Фонду становить 250 млн дол. США. Канада та Японія теж пообіцяли підтримати URTF, очікується, що приєднаються й інші партнери.

Через спричинену війною невизначеність партнерам України з розвитку доводиться застосовувати довгостроковий підхід щодо підтримки зусиль уряду України, спрямованих на відновлення та відбудову країни. Фонд має структуру гнучкої платформи, яка забезпечить можливість швидкого реагування на мінливі обставини і потреби України впродовж перших десяти років своєї діяльності, сприяючи посиленню загальної спроможності реагувати на нові кризи та потрясіння. URTF функціонуватиме в рамках загального **Фонду мультидонорських ресурсів для функціонування інституцій та інфраструктури України (MRII – MPII)**, який є частиною ширшої міжнародної підтримки України та координується Групою Світового банку.

Нові напрями співпраці України зі Світовим банком

Керуючі країни – члени Групи Світового банку та Міжнародного валютного фонду 14 жовтня 2022 р. обрали міністра фінансів України Сергія Марченка Головою Ради керуючих Світового банку та МВФ на 2023 р.⁶. Упродовж року він також головуватиме на Щорічних зустрічах МВФ та Світового банку.

Новий статус дозволить збільшити ефективність співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та країнами – членами Світового банку й МВФ, а також звернутися з проханням надати Україні за рахунок грантів та кредитних ресурсів необхідну допомогу для підтримки видаткової частини бюджету на період війни та відбудови держави.

***Довідково.** Серед основних обов'язків Голови Ради керуючих: головування на пленарному засіданні Щорічних зборів за участі міністрів фінансів, голів центробанків країн – членів МВФ та Світового банку, а також керівництва МВФ та Світового банку.*

⁵ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/12/16/new-multi-donor-trust-fund-established-to-channel-donor-support-to-ukraine>

⁶ Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_will_chair_the_boards_of_governors_of_the_world_bank_and_the_imf_in_2023-3664

Також Голова Ради керуючих протягом року очолює Спільний комітет з питань винагороди виконавчих директорів та їхніх заступників (Joint Committee on Remuneration of Executive Directors and their Alternates), Спільний процедурний комітет (Joint Procedures Committee) та Процедурний комітет Агентства з багатостороннього гарантування інвестицій (Multilateral Investment Guarantee Agency Procedures Committee).

У 2023 р. Україна зможе залучити більше коштів для кредитування сільськогосподарських виробників. Мінагрополітики разом зі Світовим банком домовилися про продовження Програми «Доступні кредити 5-7-9%» у 2023 р.⁷. Крім того, профільне міністерство та Міжнародна фінансова корпорація (IFC) підготували програму підтримки пільгового кредитування для українських аграріїв на загальну суму понад 1 млрд дол. США⁸. Отже, ініційовані спільно зі Світовим банком та IFC програми кредитування українських фермерів дадуть можливість забезпечити необхідні ресурси для посівних та збиральних кампаній 2023 р.

У Мінагрополітики 1 лютого 2023 р. відбулося обговорення проєкту Світового банку «Зміцнення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві»⁹. Фонд створено з метою надання часткового гарантування виконання зобов'язань за кредитами, що надаватимуться мікро-, малим та середнім сільгоспвиробникам (фермерам), які обробляють до 500 га землі. Це сприятиме розширенню доступу до банківських кредитних ресурсів таких сільгоспвиробників. Очікується, що проєкт запрацює вже цього року.

Довідково. З метою розширення доступу фермерів до кредитних ресурсів уряд ухвалив рішення про утворення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві. Створення Фонду здійснюється за безпосередньої підтримки Світового банку. На сьогодні Світовий банк упроваджує проєкт «Зміцнення Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві». Його мета – започаткування діяльності й розвиток Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві задля надання допомоги в покращенні доступу до фінансування для суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, фізичних осіб – підприємців, котрі провадять діяльність у галузі сільського господарства.

На засіданні Кабінету Міністрів України 10 лютого 2023 р. прийнято рішення про залучення гранту на бюджетну підтримку від Цільового фонду багатьох донорів у розмірі 2 млрд 665 млн дол. США як четвертого додаткового

⁷ Див.: URL: <https://landlord.ua/news/obsiahy-kredytuvannia-ahrariiv-na-2023-rik-mozhut-buty-zbilsheni-solskyi/>

⁸ Див.: URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3646423-minagropolitiki-ta-ifc-zapustat-programu-pilgovogo-kredituvanna-agrariiv-na-1-milard.html>

⁹ Див.: URL: <https://fchg.com.ua/news/vidbulosya-obgovorennya-proektu-svitovogo-banku-zmitsnennya-fondu-chastkovogo-garantuvannya-kredytiv-u-silskomu-gospodarstvi>

фінансування для проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні»¹⁰. Частину грантових коштів у розмірі 2,5 млрд дол. США надано Сполученими Штатами Америки. Ще 165 млн дол. США надійшли від Німеччини, Іспанії, Фінляндії, Ірландії, Швейцарії, Бельгії, Ісландії.

Крім того, 10 лютого 2023 р. підписано Грантову угоду між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) щодо проєкту «Відновлення критично важливої логістичної інфраструктури та мережевого сполучення (RELINC)»¹¹. У рамках угоди буде виділено перші 50 млн дол. США грантових коштів на забезпечення критичних потреб Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України та Укрзалізниці.

Довідково. Загальна вартість проєкту становить майже 600 млн дол. США, з яких 500 млн дол. США планує забезпечити МБРР, а решту коштів планується залучити за рахунок донорських грантів, що надходять через Український трастовий фонд допомоги, відновлення та реконструкції (URTF) та інші трастові фонди.

У м. Жешуві (Польща) 12 лютого 2023 р. завершилася дводенна стратегічна сесія з питань залучення інвестицій у систему охорони здоров'я України в межах спільного зі Світовим банком проєкту МОЗ України «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя». Під час заходу був сформований план дій та визначено пріоритетні напрями відновлення системи охорони здоров'я¹².

¹⁰ Див.: URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_zaluchit_cherez_mbr_r_grant_vid_ssha_ta_inshikh_donoriv_na_ponad_26_mlrd_dol_ssha-3834

¹¹ Див.: URL: <https://mtu.gov.ua/news/34031.html>

¹² Див.: URL: <https://moz.gov.ua/article/news/moz-spilno-zi-svitovim-bankom-viznachili-prioriteti-u-vidnovleni-sistemi-ohoroni-zdorov%ca%bcja->

**Фінансова підтримка для України,
мобілізована Світовим банком з 24 лютого 2022 р.**

З лютого 2022 р. Світовий банк мобілізував для України 18 млрд дол. США фінансової підтримки¹. Понад 16 млрд дол. США вже надійшли до України (дані станом на 7 лютого 2023 р.).

Мобілізована Світовим банком підтримка на цей час	
Фінансування на відновлення в умовах надзвичайної економічної ситуації в Україні (ВІЛЬНА Україна)	
Додаткова позика на підтримку бюджету	350 млн дол. США
Двосторонні гарантії, загалом: у т. ч: <i>Нідерланди – 84 млн дол. США</i> <i>Швеція – 50 млн дол. США</i>	134 млн дол. США
Грантове фінансування у багатосторонній донорський трастовий фонд (MDTF), загалом: у т. ч: <i>Велика Британія – 92 млн дол. США</i> <i>Данія – 22 млн дол. США</i> <i>Латвія – 5,5 млн дол. США</i> <i>Литва – 5,5 млн дол. США</i> <i>Ісландія – 1 млн дол. США</i> <i>Австрія – 11 млн дол. США</i> <i>Норвегія – 31 млн дол. США</i> <i>Сполучені Штати Америки – 1 млрд дол. США</i>	1,168 млрд дол. США
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління (PEACE)	
Екстрена підтримка державних послуг завдяки проєкту PEACE, загалом:	1 млрд дол. США
Двосторонні гарантії завдяки проєкту PEACE, загалом:	1,521 млрд дол. США

<p>у т. ч:</p> <p><i>Велика Британія – 1,450 млн дол. США</i></p> <p><i>Нідерланди – 21 млн дол. США</i></p> <p><i>Латвія – 10 млн дол. США</i></p> <p><i>Литва – 10 млн дол. США</i></p> <p><i>Данія – 30 млн дол. США</i></p>	
<p>Грантове фінансування у фонд проєкту PEACE (MDTF), загалом:</p> <p>у т. ч:</p> <p><i>Сполучені Штати Америки – 10,3 млрд дол. США</i></p> <p><i>Німеччина – 50 млн дол. США</i></p> <p><i>Іспанія – 48 млн дол. США</i></p> <p><i>Фінляндія – 21 млн дол. США</i></p> <p><i>Ірландія – 21 млн дол. США</i></p> <p><i>Швейцарія – 11 млн дол. США</i></p> <p><i>Бельгія – 3 млн дол. США</i></p> <p><i>Ісландія – 1 млн дол. США</i></p>	<p>10,455 млрд дол. США</p>
<p align="center">Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF)</p>	
<p>Загалом:</p> <p>у т. ч:</p> <p><i>Австрія – 21 млн дол. США</i></p> <p><i>Ісландія – 2,5 млн дол. США</i></p> <p><i>Литва – 5 млн дол. США</i></p> <p><i>Нідерланди – 95 млн дол. США</i></p> <p><i>Норвегія – 100 млн дол. США</i></p> <p><i>Швеція – 14 млн дол. США</i></p> <p><i>Швейцарія – 58 млн дол. США</i></p>	<p>295 млн дол. США</p>
<p align="center">Проєкт «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (HEAL Ukraine)»</p>	
<p>Загалом:</p> <p>у т. ч:</p> <p><i>Іспанія – 100 млн дол. США</i></p> <p><i>ГФФ – 10 млн дол. США</i></p>	<p>110 млн дол. США</p>

Спеціальний переказ через Цільовий фонд одного донора, загалом:	1,7 млрд дол. США
Інші позики Світового банку (Реструктуризація та діючий портфель), загалом:	635 млн дол. США
Паралельне фінансування від Японії, приєднане до позики Світового банку, загалом:	600 млн дол. США
У рамках підготовки, загалом:	124 млн дол. США
Мобілізована сума коштів на цей час, загалом:	18,092 млрд дол. США
Кошти, що вже надійшли, загалом:	16,446 млрд дол. США

ⁱ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>